

Այսօրէ ետք, պտըտելու կեննեք և որովհետեւ մեզ արգելուած է բերդը այցելել, մենք ալ հերթանք Հայերի եկեղեցին և վարժարանը տեսնել, ուր մեզ շատ սիրով կընդունին. այնտեղ մեզ ցոյց կուտան տղայների դասադիրքեր, աւետարաններ, աշխարհագրութիւններ՝ որոնց մէջէն ջնջուած է սակայն Հայաստան բառը, թուաթանութեան գիրքեր լեն, բայց պատմութեան դասագիրքը չկայ. արգելուած է պատմութեան դասը: Եկեղեցու մէջ հին պատկերներ կը դիտենք. բայց ինչ որ հետաքրքրական է, այդ պատկերներ մի քիչ չինական յօրինւածներ կը յիշեցունեն: Յայտնի է թէ Արամ թագաւորն (?) իր յաղթական աշխարհակալութիւններէ ետք, շինացի մի շատ գերիներ բերաւ որոնք Մամիկոնեան կոչուեցան և Գրիգոր Լուսաւորչի ձեռնով քրիստոնէս եղան. աղոթք նախ Միջագետքի մէջ բնակեցան, բայց յետոյ փոխադրուեցան Արտաշատ, Երասխ գետի վրայ: 439-463 թուականների մէջ, իրենք մեծ քաջութեամբ Պարսիկներին

ցած մասնագետ, տօքթօր կըն. ածա-
կաններով կը յաջողին իրենց մտքի
խեղճութիւնը և գծում գիտաւորու-
թիւնը ծածկել. ինչ որ աւելի ծիծա-
ղելին է, անցեալի մէջ վարած ունէ-
մի ազգային պաշտօնի ետեւն ալ կա-
պտատման, իրենց ներկայի մէջ ա-
ստծներն զուտ ազգային ոգիէ բխած
լինելը ցուցնելու համար. խեղճուկ ա-
պացոյց զոր Մամբրէ Պէնկլեաններ
իրենց օրինակով հերքած են արդէն:

Անոնք որ հայ երիտասարդին կը
յորդորեն հայրենասիրական բանդա-
գուշանքների ետեւէն չիյնալ, այլ ու-
տար լեզու մը սովորելու, օտար կեանք,
օտար երկիր ուսումնասիրելու աշխա-
տին իրենց անձնական յառաջագիմու-
թեան համար, չէ՞ որ. նոյն իսկ իրենց
այդ յորդորով ինքզինքնին կը դատա-
պարտեն. որովհետեւ այդ խրատին
նայելով, Հայերը յաւիտենապէս դա-
տապարտուելու են օտար լեզուներ
սովորելու. քանի որ իրենց լեզուն չը
բաւեր, օտար լեզուներ ծեծելու. քանի
որ իրենց ունեցած արհեստը արժէք
չունի իրենց երկրին մէջ և այս ամենը
չոր հաց մը դառնելու համար. ուրեմն
Հայերը աշխատելու չեն այնպիսի քա-
ղաքական դրութեան մը տակ մտնե-
լու որ իրենց մայրենի լեզուն իրենց
բաւէ, իրենց հայրենի հող զիրենք
մոռցանէ. այլ իրենց ճակատագիրն
լինելու է իրենց միտք աւելի չարչա-
րել, աշխատելու տարիքն առնելուն
պէս նորէն նոր մի օտար լեզու սովորել,
նորէն նոր մի օտար աշխարհ ճանչել
որպէս զի ապրելու արժանի լինին:
Հայէն պակաս ընդունակ, պակաս
հաշիւարար, քան զայլ ազգեր, որովհետեւ
զոյրդի գաւառներն իսկ իրենց մայրե-
նի լեզուն և հայրենի երկիրը ճանչե-
լով կրնան այդ երկրի բարձրագոյն
պաշտօններին, բարձր վաճառակա-
նութեան և արհեստներին մէջ ասպա-
րէզ գտնել. իսկ հայ ժողովրդի գաւա-
ղը որ այնքան ընդունակ, այնքան
աշխատասէր և այնքան բարոյական
ճանչցուած է, պէտք է անոնցմէ ա-

ղէմ կուրծներ մղեցին այնպէս որ Մամի-
կոնեան անունը Հայերին մէջ քաջասիրտ
բառին հոմանիշ դարձաւ. այսօր Հայերէ
չատերը ինքզինքնին Մամիկոնեան ցեղէ
լինած կը համարին (?). բայց կերելի թէ
բուն Մամիկոնեան սերունդները կը գըտ-
նուին Մեղազիւքի կողմերը: Հայերը
մեզ դիտել կուտան սակայն թէ մեր այդ-
չափ ուղղորդութեամբ այդ պատկերներն
զննելն բաւական առիթ մ'է թիւրքերի
համար որ մեր մեկնելէն անմիջապէս յե-
տոյ ոչնչացունեն զանոնք: Մնաց որ շատ
գիտար է մի գաղափար կազմել այն տե-
սակ հպատակութեան վրայ զոր Հայերը,
ինչպէս նաեւ ոչ-միւլիման ցեղերը կը
կրնան թիւրքերի մէջ: Թիւրք կիները ա-
ւելի մոլեռանդ են քան այրերը. անոնց-
մէ մին մեր անցած պահուն ըսած էր թէ
«որքան երանի կըլլար եթէ կարենայի
փողոցին ցեղը իրենց քիթին բերնին դար-
նել»: սակայն այդ մոլեռանդութիւն
չարդիւր շատ բարեմիտ միւլիմանների
որ մեր քով խոնուին և մեզմէ բժշկական
գեղեր և խորհուրդներ խնդրեն և մինչեւ
իսկ աղօթեն որ Աստուած հարկւրապո-
տիկ վարձք տայ մեզ: Արդէն մենք ոչ
գեղերի և ոչ ալ խորհուրդների համար
վճար կառնենք իրենցմէ:

Բայց իրիկուն վրայ կը հասնի և տա-

ւելի նեղուի և անոնցմէ պակաս չա-
հի: Ուրեմն հայ ծնելը անէծք մ'է:

Հայը պարտի թիւրքերէն, արա-
բերէն, պարսկերէն դիմաւ որ գէթ
տուած տուրքին ստացագիրը կարե-
նայ կարգաւ և կրկին չտուած. նա
քիւրդերէն իսկ սովորել հարկադրուած
է մանրամասն մը լինել կարենալու
համար. ուրեմն, անդիլիերէն սով-
որելու է որպէս զի գործարանի մը մէջ
բանուր մը կարենայ լինել և վայրենիի
տեղ չընեն զինք, և այսպէս, արհեստ-
ների ամենէն տաժանելին և ստորինն
ալ ձեռք բերելու համար նա ուրիշ ա-
մեն ազգէ աւելի նեղուելու է, ծովեր,
ցամաքներ չափելու և ընտանիք, պա-
տիւր և առողջութիւնը մոռնալու է:

Թափառաւոր և չարաչար այս վիճա-
կի շարունակութիւնն է, ահա որ մեր
համալսարանականներէն ոմանք կը
յանձնարարեն իրենց հայրենակիցնե-
րին. ասով կրնայ չափուիլ այդ լու-
սաւորեալ և վաղեմի ազգասէր կար-
ծուածներին միտքն ու զգացումը:

Դարաւոր բարբարոսութիւնը,
քաղաքական դժբաղդ հանգամանք-
ներն են որ Հային ստիպած են հայրե-
նի հողէն դուրս, օտարութեան մէջ
աշխատութիւն մուրալ. դա՛ անբնա-
կան վիճակ է և Հայը պարտաւոր է
ձգտիլ այդ վիճակէն դուրս ելնելու և
ամեն ուրիշ ազգի նման իր մարդկային
բնական իրաւունքներ վայելելու իր
ծնած հողին վրայ. սակայն հայ հա-
մալսարանականը որ պէտք էր հասա-
րակ ժողովրդէն աւելի շուտով հաս-
կընար չարիքին պատճառն ու դարմա-
նը, որ պէտք էր գիտութեան օգնութեամբ
գիւրդութիւններով այդ անբնական վի-
ճակը հեռացունէր, ընդհակառակն
յուսահատութեան առաքել կը դառ-
նայ և անասնական նիւթապաշտու-
թեան թոյնը կը մտցունէ նաեւ հայ
ժողովրդին մէջ: Ինք որ պէտք էր ա-
ռաջադէմ գաղափարներով ներշնչուիլ,
բարձր գաղափարներով ոգեւորուիլ,
ընդհակառակն ինքն կը յորդորէ հայ
երիտասարդին դատել իր անձնական

կաւին մեր ուղեւորութեան մասին պա-
սախտան չենք տանք. ուստի մեր թարգ-
ման կը զրկենք գայմագամին առաջուց
ըսելու որ յաջորդ առաւօտ կանուխ մենք
պիտի մեկնինք. կը պատասխանեն որ,
եթէ կարելի է, մինչեւ ժամ 8ը կամ շատ
չափ ժամը 9 սպասենք և համարապետը
ինքնին պիտի գայ պատասխան ընելու մեզ:
Կիրակի առաւօտը, փոյիս 1.30.00ին է
որ կուգայ մեզ խմացունել թէ կրնանք
մեկնիլ. ժամտարմինը արդէն պատրաստ
կեցած մեզ կըսպասեն, բայց իրենց պատ-
ւէր տրուած է որ մեզ չթողուն բնա-
ճարէն չեղիլ: Միւրազիմը ձիով մեզ կը
հասնի, մի ժամտարմ ալ իրեն կըհետեւի:
Իրեւն բանտարկեալ կերթանք. բայց խո-
չոր պազըիլ մը տալով կը յաջողինք իմա-
նալ թէ նոյն գիշերը քաղաքապետարանի
մէջ մի մեծ ժողով կայացեր է և ամեն
մէկը սկսած է իր կարծիք յայտնել մեր
մասին: Մին ըսեր է որ մենք Թրանսպի
զորավետներ ենք և թէ Հայերը մօտիկ
տեղեր մի ձորի մէջ պահուելու մեզ կը
սպասեն, մի ուրիշը կը կարծէ թէ մենք
կուսներ ենք և երկրին յատակագիծը
հանելու եկեր ենք, ուրիշներն ալ կը
պնդեն թէ ասոնք Պարսկաստան պիտի
երթան, Հայերի զինեալ բազմութիւնը
այնտեղ հաւաքուելու է, ապա զլուր

չահը հաւաքական ընդհանուր շահե-
րէն և ինք իրմով ապրիլ:

Կը ցաւինք հայ համալսարանա-
կաններէ ոմանց վրայ բարոյականի
այդքան անկում, մտքի այդքան նեղ
շրջանակ տեսնելով:

Մ. Ա.

ՆԱԽԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

Թէհրան, 91 դեկտ. 26/7 յուն. 92
Երեք օր յառաջ, երկուշաբթի օր,
բոլոր խանութներ փակուեցին. ահ
ու սարսափ տիրում էր Հայերի մէջ.
չատեր թողին իրենց տուն տեղ և դը-
նացին դեսպանատունները ապաստա-
նել: Դեկտ. 23/4 յուն. վին, այդ եր-
կուշաբթի օր, կէսօրից յետոյ, զօրքե-
րը կրակ արին պարսիկ խոռվայոյզ
ամբոխին վրայ որոնցից 7 մարդ մե-
ռան և շատեր վիրաւորուեցան. մեռ-
նողներից 3ը հոգեւորականներ են:
Վեհ. Շահի պալատը չըջապատուած է
զօրքերով. բայց զօրքերից, թնդա-
նօթներ ալ կան դուրս: Քաղաքին
դռները փակ են. միայն մէկն է բաց:
Վեհ. Շահը զօրքերին փողեր բաշ-
խեց. երկուշաբթի հարցը սա է թէ շատ
յայտնի չէ զօրքերը կառավարութեան
կողմը կը պահեն թէ հոգեւորական-
ներին կը հետեւին: Այս խոռվութիւն
յառաջացաւ նրանից որ Միւրազ հա-
սանին մի այսպիսի հրաման էր արված.
«Կամ հրամայիլ ժողովրդին որ ծը-
խեն և կամ դուրս ել քաղաքիցը»:
Այդ հոգեւորական պէտք էր քարո-
զէր երէկ մէջիւրին մէջ և ինք էլ մի
ղայան ծիւցը ցոյց տալու համար թէ
պիղծ չէ. բայց պատուակելով թէ
հեռան է, չհասցնէ իր օրհնութեան
ընթացի վարչութիւնը կըհեռանայ այս-
տեղից. բոլոր իր գործակողներ ար-
ձակել է բացի մի քանիսիցը: Շատ
Եւրոպացիներ և Հայեր փոխում են
իրենց եւրոպական զգեստներ և հագ-
նում պարսկական շորեր: Բոլոր քա-
ղաքին մէջ շրջում են զօրքերը. գի-
շերները լսում ենք իրենց հրացանի
ձայները. զարկում են նրանց որ
համարձակվում են գիշերները տու-

պիտի անցնին. վերջապէս գրեթէ ամենքն
ալ այդ տեսակ կարծիքներ յայտնած են
բացի մէկէ որ յայտարարած է թէ մենք
պարզ Թրանսպի ուղեւորներ ենք և թէ
պէտք չէ մեզ Բաբելոն պահել ինչ որ է,
վաղէին վերջին մի հեռագիր ալ կուգայ
որ կը հրամայէ մեզ Երզրում տանել հըս-
կօղութեան ներքեւ:

Մեր ուղեւորութեան նոյն իսկ սկիզբը
մեզ պատահած այս դիպուած յիշատա-
կելու արժանի է. այդ բան կրնայ ցուց-
նել թէ թիւրքերը ինչ կառավարող և յի-
մար միտք ունին: Այդ դիպուած իր շա-
րունակութիւն պիտի ունենայ ի վերջոյ.

Բաբելոնէն մինչեւ Կոնի-խան (1900
մէր բարձր) նշանակուելու քիչ բան կայ.
այս ճամբուն վրայ առաջին անգամ կը
տեսնենք Քիւրդերի սեւ վրաններ և շըր-
ջապէք արած օղ իրենց հօտերը: Միւրազ-
վէրկի խանէն մեկնելով, կը սկսինք Կոնի
լեռան վրայ բարձրանալ. կը մտնենք մի
կիրճ որ Զարդուփուր եղած ժայռերի
մէջ ձեւացած է և կըհասնինք Կոնի-խան.
այստեղ բազմութիւն են աղանդներ որոնց-
մէ մի քանին մեր գնտակներէն ինչաւով
մեր ճաշը պիտի գարդարեն: Խանի մէջ
պահապան ոստիկաններ կը մնան ճանրան
պահպանելու համար:

(Շարունակելի)

նից դուրս թափառել: Դեռ շատ յայտ-
նի չէ այս ցոյցերի պատճառով մեռ-
նողների ճիշդ թիւը: Երկուշաբթի
րապետում է: Անգլիացիների քա-
ղաքականութիւնն է շուտով վերա-
կանդնեցնել խաղաղութիւնը. բայց
Ռուսի քաղաքականութիւնն է ար-
ծարժել խռովութիւնը:

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ
ՈՂՋ ԵՒ ԱՌՈՂՋ

Անցեալ օր Ժընէվէն մեկը մեզ կը
հարցնէր թէ ստոյգ է որ Խրիմեան
Հայրիկ մեռեր է ինչպէս լուր է տա-
րածված: Այժմ ալ «Դանուբ» անուն
խայտառակ թերթի 5րդ թիւին մէջ
հրատարակուած կը տեսնենք որ Խը-
րիմեան Հայրիկ իբր թէ սառնիկ հի-
ւանդացած է և թէեւ Կ. Պօլսի լրա-
գիրները լուր թիւն կը պահեն (?), հի-
ւանդութիւնը այն սառնիկ ծանրա-
ցած է որ բժիշկը վերջնականապէս
յոյսը կտրեր է եղեր անկէ: Բացար-
ձակապէս սուտ են այդ երկու լուրերն
ալ որ թէեւ տարբեր կերպարանքի
տակ, բայց միեւնոյն չար դիտումով
ստորուած ուղեղի երկուրեակ ծը-
նունդները կը թուին լինել: Յիշեալ
խայտառակ թերթը իւր 3րդ թիւին
մէջ ընդհանուր ազգին սիրելի հայրե-
նանուէր Հայրիկին համար սուտեր և
զրպարտութիւններ հրատարակելէ
յետոյ երբ խայտառակեցաւ ու ըս-
տիպուեցաւ իր հրդ թուով մեղայ դո-
չել, հիմա ալ եղեր է, իր խելքի հա-
մանաւ վրէժխնդրութեամբ իբր թէ
ճշտուելու համար Ս. Հայրիկին, լուր
տարածել թէ մահամեծ հիւանդ է նա,
ճիշդ այն միջոցին որ Կովկասի Հայե-
րին մէջ խորհուրդ կայ Հայրիկը Ա-
մենայն Հայոց կաթողիկոս ընտրելու:

Հարկ կը համարինք յայտարարել
թէ ստոյգ աղբիւրներէ մեր ստացած
տեղեկութիւններին համեմատ, Խրիմ-
եան Հայրիկի մասին տարածուող այդ
լուրեր չինժու են և թէ Նորին Բարձր
Սրբաւնութիւնը ողջ և առողջ է բոլոր
ովին:

ՕՐ ՆՈՐ, ԼՈՒՐ ՆՈՐ
Արեւելքի յունվար 18/30ի թիւին
մէջ կը կարդանք հետեւեալը.

«Վաղը մայրաքաղաքիս բոլոր ե-
կեղեցիաց մէջ պիտի կարդացուի Ա-
մեն Ս. Պատրիարք Հօր մէկ Կոնդակն,
որով Պէշիկթաշի քաղաքից Տ. Խորէն
եպիսկոպոս Նար-Պէյը կը գաղթեցնէ
սրբատաղութիւնէ և մեծ ու փոքր ե-
կեղեցական ամեն պաշտօններէ, եկե-
ղեցական օրինաց հակառակ ընթաց-
քի մէջ գտնուելուն համար, ինչպէս
բացատրուած է նոյն Կոնդակին մէջ»:

ԽԱՐԵՐԴՅԻ ԳԱՂԱՎԱՆՆԵՐԸ

Առանձին գրուած մի թղթակցու-
թիւն ցաւօք կը յայտնէ թէ Խարբըղ-
ցի գիւղացիներն որոնք այնտեղի ա-
գառանների մէջ կաշխատէին հողա-
գործութեամբ՝ իրեւն վարձուր և ա-
ղով թէ՛ բուռական շահ ձեռք կը բե-
րէին և թէ՛ գիւրաւ կրնային իրենց
հայրենիք երթեւեկել, այժմ Ամերի-
կա գաղթելու տեսնողով սկսած են վա-
րակուիլ և Ամերիկայի գործարաններ

ընդհանուր մեծ վարձքի ցնորա-
կան երազներով մտածանքով :

Հետզհետե Առանտի դաշտերը կը
պարպուլին այդ աշխատող ձեռքերէ
և ազէտ գիւղացիներ՝ ստուերի ետեւէ
վազողի նման, կը ձգէ Առանտի երկ-
րագործական զբաղումը որով թէ՛ ա-
ռողջութիւնը կը պահպանէր, թէ՛
հայրենիքին մօտ կը լինէր և թէ՛ զին-
քը և ընտանիքը ապրեցնելու չափ կը
շահէր : Կը ձգէ այդ ամեն առաւելու-
թիւններ՝ Ամերիկայի գործարարներին
մէջ փոխադրու համար : Երկիրը ձգել
փախչելու ուրեմն մի կերպ, մի հիւան-
դութիւն սկսած է լինել Խորհրդային
գիւղացիներին մէջ : Այս մասին աչքի
զարնելու չափ կը տարբերին իրենք
Մեծ Հայաստանի միւս գիւղացիներէն
որոնք լայն ու կոծով կը բաժնուին ի-
րենց գիւղերէն ամեն անգամ որ հար-
կապահանջը և կամ վաշխառուն կը
ստիպէ զիրենք երկրէն հեռանալ : Իսկ
Խորհրդայինները, անօթութեան,
ձերբակալութեան և մահուան փոխադ-
րանքի արհամարհելով՝ անմոռնջ ամեն
նեղութիւն յանձն կանեն զէթ « սա
Ամերիկայի հասնինք » ըսելով : Կար-
ծես իրենց ծննդավայրն եղած լինէր :

Մարտէսի մէջ՝ որ տնիս եղած է
այդ մարդկային ոչխարների, պատ-
րաստ կան այժմ 90ի մօտ : ասոնք
միջնորդներէ օրական կէս փրանք կըն-
դունին իւր օրապահիկ, մինչև որ դը-
րամ կամ տոմսակ գտնեն ճամբորդե-
լու : Առհասարակ օրերնին սրտմաշու-
քով և անեկին միջ ծուրթէն պոռկած
կանցողներն մինչև որ դրամի գալուն
աւելան անեն, կամ միջնորդներէ
դրամ փոխ առնել կարենան (1) :

ՀԱՅԵՐ Ի ՓԱՐԻԶ

Փարիզէն մեկ կը հաղորդեն թէ
այս տարի Ծնունդի տօնը ինչպէս
և Մկրտութեան տօնը որ յաջորդ-
կիրակի օր կատարուել է, շատ շքեղ
եղած է Հայոց մատուռին մէջ ուր մեծ
բաղնիքի ներկայ գտնուել է Ութ
գալիներ՝ անուանի թատրերգակ
Տիար Չուխաճեանի հսկողութեան տակ
որ այժմ փարիզ կը գտնուի, երգած
են պատարագի ժամանակ : Տ. Չու-
խաճեան եւրոպական նոթայի տակ ա-
ռած լինելով « Հայր մեր »-ը, նոյն եղա-
նակով երգած են գալիները :

— Հանգուցեալ Էդնայեանի մասին
հաղորդած են մեկ նաեւ հետեւեալ
տեղեկութիւնները : Տիար Գարրիէլ
Էդնայեանի զիակը, իւր կենդանու-
թեան ժամանակ տրած կտակին հա-
մամտ, քաղաքային հանդէսով յու-
ղարկաւորուեցաւ Բէր-Լաշէլի գերեզ-
մանատունը ուր այրուելով գերեզմա-
նատան յատուկ փոստին մէջ, գիակի-
ցութեան կուսակիցներին սովորու-
թեանը համեմատ ածինը հողէ ամա-
նի մէջ գրուած յանձնուեցաւ ազգա-
կաններին, թողել տալու համար :
Յուզարկաւորութեանը կը մասնակե-

(1) Մեկ կը հաղորդեն որ Արմենիայի
Վերջին թուով մահը ծանուցուած Բըզ-
մուշէն գիւղացի Տօնապետ Յովնանեան
իր տոմսակի գիրը այստեղի միջնորդներէ
առած էր, և ոչ թէ Ամերիկայի իրեն
զրկուած, ինչպէս որ մեկ հաղորդուած
էր առաջ : Թ. Խ.

ցէին մեծ բաղնիքի մէջ, 600 հոգու-
շափ, որոց մէջ իրենց ներկայացու-
ցիկներն ունէին մարդասիրական մի քա-
նի ընկերութիւններ, գլխաւոր դրա-
մատուներ, ազամանդի վաճառակա-
նութիւնը կային Պատկերի թիւը 30ի
չափ էր : Տիար Միհրան Գալիաճեան,
Փարիզի արեւելեան կենդանի լեզու-
ների ուսուցիչներէ մին, Փարիզի հայ
գաղութականութեան կողմէն մի սրտա-
շարժ դամբանական խօսեցաւ : Մի
խումբ ուսանողներ որոնք չէին կրցած
մասնակցել թաղման հանդիսին, հե-
տեւեալ օր մի գեղեցիկ պոսակ տարած
դրած են գերեզմանին վրայ և իրենց-
մէ մին մի ճառ խօսած է :

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՆ Ի ԺԸՆԷՎ

Կիմանանք որ Ժընէվի հայ ուսա-
նողները միանալով այնտեղ գտնուած
պոլիար և սերպ ուսանողներին հետ,
յաջորդած են ուսանողական ընթերցա-
րանի համար մի յարմար տեղ վարձել
ուր այժմ գտնուած է նաեւ հայ ու-
սանողների գրադարանը : Ուրախալի
է Ժընէվի հայ ուսանողների գրադա-
րանին հետզհետե աւելի կանոնաւոր-
ւին ու ընդարձակուիլը : Նոյնպէս ու-
րախութեամբ կողմնենք այդ զանա-
զան ազգութիւնների պատկանող ու-
սանողներին մէջ գոյացած այդ համե-
րաշխութեան և աջակցութեան ոգին
որմէ ամեն ուսանողներն ալ կօգտուին
փոխադարձապէս :

Հայ ուսանողների գրադարանը շը-
նորհակալութեամբ կընդունի իրեն
նուիրուած լրագիրներն և գիրքերը :
Հասցէն է հետեւեալը .

Bibliothèque arménienne
4, Chemin du Mail, 4
(Suisse) GENÈVE

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻԲԻԱ

— Խորէն Պատրիարք Ալըզեան
երկրորդ շրջաբերական կոնգրէսի՝ ալ
զրկած է առաջնորդներին, Պատր. տե-
ղապահներին և վանահայրներին, կրկ-
նելով իր նախորդ կոնգրէսի պատուէր-
ներն և կրկին ու կրկին յանձնարա-
րելով որ հսկեն չլինի թէ ժողովուրդը
չեղի հպատակաւորութեան և դէպի
օսմանեան դահ՝ հաւատարմութեան
զգացումներէ :

— Տրապիզոնէն Հայրենիքի գրուած
մի թղթակցութեան նայելով, այդ քա-
ղաքի մէջ մօտաւորապէս 800 տան
չափ կը լինին Հայերը : ունին երկսեռ
մի վարժարան որի մէջ կուսանին 504
աշակերտ և աշակերտուհի : Վարժա-
րանական ծախքը 750 լիւրա կը հաշ-
ուուի ներկայ տարին համար որմէ
250ն աղքատի կարուածներէ եկած հա-
սողներն կանոնաւոր, միացածը աշակերտ-
ների թոշակէն կը հայթայթուի թղթ-
թակիցը ցաւ կը յայտնէ որ քաղա-
քին կաթովիկ Հայերը շատ ետ մնա-
ցած են կրթութեան մէջ : Իրենց զաւ-
կները կը յաճախեն ֆրէնչերի դըպ-
րոցն ուր նոյն իսկ ֆրանսերէն լեզուն
աւելի անհոգ կերպով կաւանդուի քան
աղքատի վարժարանի մէջ : Իսկ Վե-
նետիկի Մուրատ-Ռաֆայէլեան վար-
ժարանէ ելած ընթացաւարտները նը-
մանապէս հաստատուն մի կը թուի ին-
չն առած : աղքատի կանոնը կը մնա-

նի իրենց մէջ հետզհետե և կը լատի-
նանան : մինչդեռ Հակահասունեան
խնդրի ժամանակ կաթովիկ Հայերը ա-
ւելի կենդանութիւն ցոյց կուտային :

— Կը լուի թէ Կ. Պօլսի Աղգային
Պատրիարքարանի վերաշինութեանը
պիտի ձեռնարկուի քիչ ատենէն : ար-
դէն 4000 ոսկի պատրաստ կայ և հին
չէնքին նիւթերն ալ 1000 ոսկի կար-
ժեցուեն :

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Թիֆլիզի մէջ Մկրտութեան տօնի
աղետալի անցքին զոհ եղողների ըն-
տանիքներին համար հանգանակու-
թիւն բացուած է արդէն :

Դատական քննութիւն պիտի ըս-
կուի երեսն քերելու համար աղետին
բուն պատասխանատուները : Հաս-
տատուած է որ կամուրջի մի մասը հին
փայտեղէն շինուած էր : կերելի թէ շի-
նողներն մի քանի 100 բուրձի վաստկե-
լուն ուշադրութիւն արած են միայն :

Հոգեւոր կառավարութիւնը կամ
բաստանութի՝ գործին մէջ աւելի խըղճ-
մտօրէն վարուած չլինելու համար :

Քաղաքապետութիւնը նոյնպէս ա-
ղետին պատասխանատու կը համար-
ուի որ ամիսէ մի վեր կամուրջի ըս-
կած շինութիւնը երէք քննութեան
չէ առեր :

Կը քննադատուի նաեւ ոստիկա-
նութեան անուշադրութիւնն որ շատ
քիչ ոստիկան զրկած էր նոյն օրը,
կարգը պահպանելու համար :

ՆԱԽԵՆ ՄԵԾՎԷԶԻՐԸ

Ռուսական « Նովոէ Վրէմիա » լը-
րագիրը հաղորդած էր թէ նախորդ
վէզիր Գեամիլ փաշան մեռած և կամ
երկրին ներսը աքսորուած է : այդ
առթով քննադատած էր զայն իր հա-
կառու քաղաքականութեան համար :
Այս անգամ « Տէյի Նիւզ »-ի մէջ մի
նամակ կայ հրատարակուած Գեամիլ
փաշայի կողմէն որով սա կուգայ յայտ-
նել թէ ինք ողջ է տակաւին : անհ իր
գրածը. « Իմ մասին լուծած տարածայ-
նութիւնները բոլորովին անհիմն են : ես
Կ. Պօլսէն բնաւ հեռացած չեմ, ընդ-
հակառակ իմ վիճակաւ Տիւրքի կող-
մէն նոր նոր շնորհների կարժանանում »

Կը հաւատան թէ իրօք որ Գեա-
միլ փաշայի շնորհալրութիւնը միայն
15 օր տեւած է և այդ ժամանակ իր
բնակարանին մէջ հսկողութեան տակ
առնուած : բայց անկէ ետք, Սուլթանը
նորէն սկսեց է իր վստահութիւն ցուց-
նել անոր : մինչև իսկ եղիպտական
խնդրի մասին իր խորհուրդներին դի-
մած է եղեր :

ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Այս փոխարկարի 1էն ի վեր, Յը-
րանսան մաքսային նոր դրութեան մէջ
մտաւ : մաքսապաշտ քաղաքականու-
թիւնը ֆրանսական Խորհրդարանի
մէջ յաղթանակ տանելով, դուր-
սէն ներածուած բերքերի վրայ
(հում թէ գործուած) մաքսերը բար-
ձրացան : յունվար 31ին հրատարակ-
ւած նախագահական հրամանագրի
վրայ, մաքսի նոր օրէնքները յաջորդ
օրէն սկսած գործողութեան ֆրան-

սական սահմանադրութեան և բոլոր
նաւահանգիստների մէջ :

Թէ հետեւանք ո՞րքան ծանր կը
լինի և թէ Յրանսան որքա՞ն պիտի
տուժէ առեւտրական և քաղաքական
ասպարէզին մէջ, առայժմ բոլորովին
որոշ չէ : միայն սա յայտնի է թէ այդ
կերպով Յրանսան իր և ուրիշ ազգերի
միջեւ տնտեսական մի պատ քաջելով,
այսինքն անոնց բերքերին թեթեւ
մաքսով իր երկրին մէջ մտնելն ար-
գելելով, բնականապէս զանաւոր ալ կը
մղէ փոխադարձապէս մաքսեր դնել
ֆրանսական ապրանքի վրայ և իրենց
պէտք եղածները ուրիշ երկրի հրա-
պարակներէն դնել : և որովհետեւ շահ
է ազգերի իրար հետ ունեցած յա-
բարեբուծիւնների հիմն, զարմանալի
չլինի որ ուրեմն որ օտար երկրի հետ
առեւտրի գերութիւն ունեցող ազգե-
րը, այդ երկրների հետ կապուին
նաեւ քաղաքական տեսակետով : Այժ-
մէն Սպանիա և Զուլիցերի որ Յրան-
սան համակիր տէրութիւններ էին,
տեսնելով որ Յրանսան կը մերժէ ի-
րենց բերքերը, կաշխատին Երեւալ
դաշնակցութեան մաքսային միութեան
մէջ մտնել :

Գալով սղութեան, Փարիզէն եկած
տեղեկութիւնները կցուցնեն առայժմ
որ փոխարկար 1էն իսկոյն զգալի եղաւ
նոր օրէնքի հետեւանքը որով միտի,
ալիւրի և ինչ ինչ բժշկական բնագիւ-
ների վրայ գինները վրայ դրին, մինչ
վրայ 100ին 30 սղութիւն սկսած է
արդէն :

Փարիզի առաջնակարգ թերթերը
ցաւ յայտնելով մաքսային այս պահ-
պանողական ուղղութեան վրայ, այն
յոյս կը յայտնեն թէ թերեւս Խոր-
հրդարանը շուտով կը զգայ իր սխալ
և այս փորձի գէշ հետեւանքները ի-
րեն կը ստիպեն վերաքննել մաքսի
նոր դրած օրէնքները :

Անգլիական թերթերէն « Տէյի
Թէթլերաֆ »-ը կը յանձնարարէ իր
հայրենակիցներին որ խրատ առնեն
Յրանսանի ըրած սխալ քայլէն և սպա-
սեն որոշ կերպով տեսնելու համար
թէ մաքսային այս ուղղութիւնը գեա-
մինչև ո՞ր կը հասցունէ Յրանսան :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐՆԵՐ

Դանուրի Աւստրիական չոգենաւա-
լին Ընկերութիւնը Ռուսիան և Պուլ-
կար կառավարութիւններէն տրու-
նութիւն ստացաւ չոգենաւ բանեցը-
նելու Պրակաի և Կ. Պօլսի միջեւ կա-
լացի, Սուլթանի, Գէօսթէնի և Կառ-
նաի ճամբով : Արտօնութեան տեսու-
չութիւնն է 10 տարի : Ընկերութիւ-
նը պարտաւոր է ռուսէն և պոլիար
ամեն տեսակ զօրք փոխադրել, Դա-
նուրի և Սեւ ծովի ռուսական և պուլ-
կարական նաւահանգիստների միջև :

— Ապրտակ համալսարանի մէջ
Նափոյիէն կը գրեն թէ մի ուսանող
սուլթան լինելով ուսուցչապետի վրայ,
ապտակ մը կընդունի անկէ : Ասոր վը-
րայ բոլոր ներկայ ուսանողները վեր-
կենեն և կը յարձակին դատախոսին
վրայ որ կաճապարէ փախչիլ մտաւայ
սրահը, որի դուռը ուսանողները վը-

քան կը գոցեն : Յետոյ ասոնք դիւա-
նատուն կերթան , մուտքին վանդակը
կը կտրեն և տեսարանը երեւոյժ ա-
պակները կը փշրեն , կահ կարասիք
կը խորտակեն և աղէկ տփոց մը կու-
տան տեսչին և քարտուղարին՝ գաւա-
զանի հարուածներով : մինչ ուսուց-
չապետն ալ դուռ փակուած սրահին
մէջ բանտարկուած կը մնար :

Այս դէպքէն ետք բնականապէս
դասախօսութիւններ դադարեցան . լու-
րը ուրիշ քաղաքներ հասնելով , փայլե-
մի և թուրքի համալսարանական
ուսանողներն ալ դասադուր ըրին , ի-
րենց համերաշխութիւն ցուցնելու
համար :

Վերջին լուրերի նայելով , կը թա-
կան նախարարութիւնը Նաբոլիի այդ
ուսուցչապետ պաշտօնէն դադարեցու-
ցած է որով և ուսանողներն սկսած են
համալսարան գալ :

— Այնպէս ինչպէս թանակի մէջ . Սաք-
սոնիսի դարն մի տեղեկագիրը երե-
ւան կը հանէ արման բանակի մէջ տեղի
ունեցած պատժի այն տեսակ զեղծում-
ներ որոնք կը ցուցնեն թէ քաղաքա-
կը թուրքի դեռ բոլորովին չէ կրցած
ամբողջ Տեւտոնները սերունդին բար-
բարոսական բնազդները : Սպայներէ
ոմանք շատ խիստ կերպով կը վարուին
իրենց զինուորներին հետ . օրինակ
անոնցմէ մին իբր պատիժ , զինուորի
մը 1889 անգամ կրկնել տուած է միւ-
նոյն շարժումը . մի ուրիշը իր մարդե-
րին 1800 անգամ ծնրադրել կուտայ
իր առջեւ : Ենթադրուի մը զինուորին
մէկի թեւը կը կտրեն , սխալ շարժում
մ'արած լինելու համար . խմբապետ
մը իր խումբի նորեկ զինուորներին
ծամել կուտայ իրենց կոշիկ , եթէ աղ-
տոտ լինին . երբեմն ալ երկու աթոռի
վրայ կը սլառեցունեն՝ զինուորին գը-
լուիւր մէկ աթոռի և ոտները միւս ա-
թոռի վրայ , իսկ մարմինն օդի մէջ .
այդ դրութեան մէջ կենն վրան կը
հեծնեն : Վերջապէս , մարդկային զգա-
ցումներ կորսնցուցած մի ուրիշն ալ
աղտոնութիւն կերցունել տուած է
զինուորներէն մէկին : Զինուորները
շատ անգամ չեն համարձակիր իրենց
վրայ ի գործ դրուած այս զեղծումներ
յայտնել :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԳԻՐՔԵՐԻ

ՎԻՃԱԿԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արմենիայի խմբագրատունն իր մօտ
ծախու գտնուած գիրքերէն մի վիճա-
կահանութիւն կ'ազմած է որի ամեն
թիւերն ալ կը շահին որովհետեւ 1000
տոմսակ է և վիճակահանութեան գըր-
ւած են 1000 օրինակ ընտիր գիրքեր ,
տետրակներ և պատկերներ զանազան
գիրքերով (Այլիշանի , Բաֆֆիի , Ծերեն-
ցի , Միսնտարեանցի , Գամառ-Քաթի-
պիի գործեր , Փորթուգալեան հրա-
տարակութիւններ և այլն , ամբողջը 33
տետակ , 100 ֆրանկոնցէն մինչեւ 15
սանթիմոնց) :

Վիճակահանութիւնը անպատճառ
պիտի կատարուի 1892 ապրիլ 19/1 մա-
յիսի կիրակի օրը , Մարտէյլ , Արմենիա
լրագրի խմբագրատան մէջ : Նոյն օր
իւրաքանչիւր թուի շահածը՝ պիտի
հրատարակուի իսկոյն Արմենիայի մէջ :

Ուզողը ազատ է իւր շահած գրքի
փոխարէն ստանալ մի ուրիշ գիրք որ
մեր խմբագրատան մէջ ծախու կը
գտնուի միեւնոյն գնով . իսկ եթէ իր
ուզած գիրքը աւելի մեծ արժէք ու-
նենայ , տարբերութիւնը վճարելով
կրնայ ստանալ : Օրինակ . եթէ մէկը
շահած է Բաֆֆիի Ղարաբաղի Աստ-
ղագետը որի գինն է 4 ֆր . 20 սանթիմ .
բայց ինք կուզէ ունենալ Բաֆֆիի
Դաւիթ Բէկը որի գինն է 10 ֆրանք ,
տարբերութիւնն՝ այսինքն 5 ֆր . 80
սանթիմ միայն վճարելով կրնայ ստա-
նալ Դաւիթ Բէկը Ղարաբաղի Աստղա-
գետին փոխանակ :

Իւրաքանչիւր տոմսակի գինն է
ՄԷԿ(1) ՅՐԱՆԳ : Կը ծախուի Մարտէյլ ,
Արմենիայի խմբագրատան մէջ : Մար-
տէյլէն դուրս ալ կը զրկուի միեւնոյն
գնով , զրկելու փոստի ծախքը խմբա-
գրատունէն վճարուելով . միայն թէ ե-
թէ 10 հատէն պակաս տոմսակ ուզուի ,
իրեւ տպագրուած բան (imprimés)
բայց կը զրկուի փոստով . իսկ 10 հա-
տ կամ աւելի ուզուած ժամանակ , ապա-
հովագրուած նամակով կը զրկուի :

Հետեւեալ գիրքերն կ'արելի է
ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն ,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով :

Արժէքը կանխիկ վճարուած՝ գիրք
չըրկուի :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԴԻԹԱՋՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառնած) :

Բ. ՀԱՅ ԴԻԹԱՋՆՈՒՀԻ »

Գ. ՍԱՂԱՍՏ ԻՍՐԱԵԼԻ »

Դ. ԱԶՍՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ՆԻ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՏԱՄ-

ԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլղար ազգին իր ազա-

տութիւն ձեւք բերելու համար մէկ

դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ

հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն

է) (1 ֆր . 10 սանթիմ) 1 ֆր . 30 սանթիմ

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՄՈՒՆԵՐԸ . — (Հայաս-

տանցիների պանդխտութեան տխուր

հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը

կը ներկայացունէ փառանքալից Գին (90 սանթիմ) 1 ֆրանք 20 սանթիմ

Զ. ԳԱՄԱՐՔԱՅԻՆ ՓՈԹՈՒՄ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ԸՆԹԵՑՄԱՐՆ յետ այբուբենի աւարտե-

լուց (Մեծանուն հայ բանաստեղծին

վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ո-

տանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետ-

րակով հրատարակուած են) : 50 հատը

2 ֆր . և 30 սանթիմ , հատը (5 սանթիմ)

10 սանթիմ :

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱԶԱՆԱՍՏԱՆՈՒՄ .

(Սպառնած)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅՆԵՐ ՆԻ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ-

ՑԻՆԵՐ (Թիւրքիաի Հայերին և իրենց

դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը) : Դին
50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-
վին սպառնած և միեւնոյն ժամանակ
շատերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով , այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են Յուդարարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) :

(1 ֆրանք) , 1 ֆր . 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլղարի մէջ Թիւրքերի

արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-

րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց

կուտայ թէ Պուլղարներն ինչպիսի մի-

ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լու-

ծելու համար) : (15 սանթիմ) , 20 սանթիմ

ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՅՍՐԻՍ (Յունաստանի մէջ

Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-

ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-

յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յայերն

ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց

վրէժ լուծելու համար) , (0,15սանթիմ)

, 20 սանթիմ :

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-

կած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ

կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-

մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ

նշանակուած գիներով :

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ

1892

Նահանջ թուականին

Սեփականութիւն

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցին Հայոց

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագր. Պաշտատեան

Դինն է , Մարտէյլէն դուրս զրկե-
լով , 75 սանթիմ . Մարտէյլի մէջ 65
սանթիմ :

ՕՐԱՅՈՅՑ

1892

ՆԱՀԱՆՋ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Սեփականութիւն Ս. Փրկչի

Ազգային Հիւանդանոցին Հայոց

Տպագր. Պաշտատեան Ի Կ. Պոլիս

Կը ծախուի Արմենիայի խմբագրա-
տունը , 25 սանթիմ Մարտէյլի մէջ , 30
սանթիմ Մարտէյլէն դուրս , զրկելու
փոստի ծախքը խմբագրատունէն վը-
ճարուելով :

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծա-
խու կը գտնուի , ի միջի այլոց , և հե-
տեւեալ գիրքերն որոց գիներն նշա-
նակուած են , զրկելու փոստի ծախքն
ալ միասին հաշուելով :

Ելիգէ Ռեքլիս — Ռուսական Հայաս-
տան կամ Արաքսի աւազանը , Ուրմիա
իւճ և Առաջաւոր Ասիա : Թարգմանեց
Միսրան : Վաղարշապատ 1891 :

Դին 1 ֆրանք

Քաջունի Հ. Մ. — Աշխարհագրու-
թիւն հին և նոր Հայաստանեայց

2 ֆրանք 50 սանթիմ

Աբել Արքեպիսկոպոս Մխիթարեանց —
Պատմութիւն Ժողովոց Հայաստանեայց
եկեղեցւոյ հանդերձ կանոնագրու-
թեամբ . Վաղարշապատ 1874 .

, 70 սանթիմ

Եզնիկ քանգայ երգեկեանց — Դասա-
գիրք հայկական ձայնագրութեան հա-

յոց դպրոցների համար . Բ տպագրու-
թիւն .

2 ֆրանք 10 սանթիմ

Վ. Փափագեանց — Խաթ-Սարա (Հայ
բոյաների կեանքից) , 35 սանթիմ

Վ. Փափագեանց — Ճգնաւոր Եղօ
(Թիւրքահայերի կեանքից) , 35 սանթիմ

Շիրվանգատէ — Գործակատարի յի-
շատկարանից (մի պատկեր վաճառա-

կանական կեանքից) և հրգեհ նախա-

գործարանում (Բագուի մշակների

կեանքից) 1 ֆրանք :

Դաբիկի Եպ . Այվագեան — Արեւն ու
մոլորակները (Լսարան կենցաղագրու-
թիւնեայց) , 35 սանթիմ :

Նոյն — Եգիպտոսի հետ թիւնները

, 35 սանթիմ :

Նոյն — Մեծ Ներսէս Հայրապետ

, 35 սանթիմ :

Մանկունի — Այրի վանք կամ Դեղար-

դայ վանք , 35 սանթիմ :

Վարդուկեան — Դալայիկ (Դարաբ-
րտանաւորներ՝ արարչագործութեան

հրաշալիքներին վրայ) , 75 սանթիմ :

Եզնիկ քանգայ երգեկեանց — Ազգա-
յին երգարան ձայնագրեալ հայկական
ձայնանշաններով : 2 ֆր . 80 սանթիմ :

Չայնապրեսի Երգեցողութիւնը Ս. Պա-
տարաքի — Բ տպ . էջմիածին 10 ֆր :

Բաղդատական աշխարհագրութիւն . Ա-

սիաի , Ափրիկէի , Ամերիկայի և Աւստ-

րալիայի բնական , տոհմական և քա-

ղաքական նկարագրութիւնը .

1 ֆրանք 75 սանթիմ :

Վ. Փափագեանց — Պատկերներ թիւր-

քահայերի կեանքից (Հեղինակին 11

հատ ամենաընտիր վէպիկները) .

4 ֆրանք :

Ասոնցմէ դատ , Արմենիայի խմբագ-

րատան մէջ ծախու կը գտնուին նաեւ

Հ. Այլիշանի , Հ. Ինճիճեանի , Հ. Դարե-

գին Չարբահանեանի , Բաֆֆիի , Ծե-

րենցի հրատարակուած բոլոր գիրքերն ,

ինչպէս և ուրիշ օգտակար գիրքեր և

քարտեզներ Հայաստանի՝ Հայերէն կամ

լատինական տառերով և զանազան

գիրքերով և ին . և ին .

Դրավաճառանոցի մանրամաս ցու-

ցակը որ 90 երեսներէ կը բաղկանայ ,

ցանկացողներն կը զրկուի ձրիապէս :

ՏՆՕՐԷՆ — ԻՄՍԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԷԻԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi et Papeterie
Allées de Meilhan, 44.